HAKEMLİ MAKALE

DENETİM KOMİTESİNİN YAPISI İLE VERGİDEN KAÇINMA ARASINDAKİ İLİŞKİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE STRUCTURE OF THE AUDIT COMMITTEE AND TAX AVOIDANCE: THE EXAMPLE OF TURKEY

İlker KIYMETLİ ŞEN*

ÖZ

Bu çalışmanın amacı denetim komitesinin yapısı ile vergiden kaçınma arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Borsa İstanbul'da 2021 ve 2020 yıllarında işlem gören şirketlerin finansal tablo bilgileri, kurumsal yönetim ile ilgili raporları ve web siteleri incelenerek veriler elde edilmiştir. Çalışmada çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda denetim komitesindeki kadın üye sayısı ve komite üyelerinin mesleki bilgi düzeyleri ile vergiden kaçınma arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Denetim komitesi içinde iktisadi ve idari bilimler alanında eğitim görmüş üye sayısı artışının vergiden kaçınmayı azalttığı, buna karşın komitedeki kadın üye oranı artışının vergiden kaçınmayı artırdığı belirlenmiştir.

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the relationship between the structure of the audit committee and tax avoidance. Data was obtained by examining the financial statement information, corporate governance-related reports and websites of the companies traded on Borsa Istanbul in 2021 and 2020. Multiple linear regression analysis was used in the study. As a result of the analysis, significant relationships were determined between the number of female members in the audit committee, the professional knowledge levels of the committee members and tax avoidance. It has been determined that an increase in the number of members educated in economics and administrative sciences within the audit committee reduces tax avoidance, whereas

* Prof.Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, ilksen@ticaret.edu.tr, ORC-ID: 0000-0001-6175-3397.

Kıymetli Şen, İ. (Şubat 2024). Denetim Komitesinin Yapısı ile Vergiden Kaçınma Arasındaki İlişki: Türkiye Örneği, *Vergi Raporu, 293,* (101-109).

Makale Türü: Araştırma Makalesi

M.G.T.: ***11.09.2023*** */ M.K.T.:* ***24.01.2024***

Anahtar Kelimeler: Denetim Komitesi, Cinsiyet, Vergiden Kaçınma.

JEL Sınıflandırması Kodları: H20, M41, M42.

an increase in the proportion of female members in the committee increases tax avoidance.

Keywords: Audit Committee, Gender, Tax Avoidance

JEL Classification Codes: H20, M41, M42.

GİRİŞ

Devlet gelirleri insanların refahı açısından önemli bir rol oynamaktadır. Ülkelerin en potansiyel gelirleri, vergi gelirlerinden sağlanmaktadır. Vergiler devlet hayatında, özellikle de kalkınmanın uygulanmasında hayati derecede önemlidir; çünkü vergiler, kalkınma harcamaları da dahil olmak üzere tüm devlet harcama faaliyetlerini finanse eden devlet gelirlerinin ana kaynağıdır. Vergi, bir vatandaşın devlete zorunlu katkısı karşılığında borç sayılabilecek ve Kanun'un öngördüğü şekilde cebir yoluyla yapılabilecek bir ödeme olarak da yorumlanabilmektedir (Rahmawaty ve Astuti, 2023: 453). Ancak devletin vergi gelirlerinin optimize edilmesinde vergi mükelleflerinin itaatsizliği şeklinde bir engel bulunmaktadır. Uygulamada vergi mükellefleri ve hükümetlerin vergi ödemeleriyle ilgili farklı çıkarları bulunmaktadır. Devletlerin yönetişim gidişatının sürdürülebilirliği, finansmanın çoğunlukla vergi gelirlerinden sağlanmasını gerektirmektedir. Öte yandan vergi mükellefleri olarak şirketler vergiyi, doğası gereği şirketin karını azaltabilecek bir yük olarak görmektedir (Lestari ve Nedya, 2019: 329). Vergiler birçok kurumsal kararda motive edici bir faktördür (Lanis ve Richardson, 2011:50).

Vergiden kaçınma, yasal vergiden kaçınma planlaması yoluyla vergi yükümlülüğünün en aza indirilmesidir (Khan ve Chen, 2017: 276). Vergiden kaçınma, bir firmanın vergi yükümlülüklerini yasal veya yasa dışı yol veya stratejilerle azaltmaya yönelik kasıtlı çabalarını temsil etmektedir. Yasal ve yasa dışı fiiller arasındaki sınır net olmadığından, bir firmanın vergi pozisyonunun hukuka uygunluğu olay gerçekleştikten sonra yetkili makamlar tarafından belirlenmektedir. Dolayısıyla, yasal vergiden kaçınma ile yasa dışı vergi kaçakçılığı arasında önceden belirlenmiş net bir ayrım yoktur. Bir firmanın vergi stratejisi ve uygulaması özel bilgilerdir, çünkü vergi beyanı kamuya açık değildir (Lee vd., 2015: 21).

Vergiden kaçınma büyük önem taşımaktadır çünkü vergi mükellefleri vergiye tabi matrahlarını azaltmanın yollarını ararken devletin para toplama ve mali politikaları uygulamaya koyma yeteneğini kısıtlamaktadır (Mocanu vd., 2021: 2013).

Bu çalışmanın amacı denetim komitesinin yapısı ile vergiden kaçınma arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda Borsa İstanbul'da 2021 ve 2020 yıllarında işlem gören şirketlerin finansal tablo bilgileri, kurumsal yönetim ile ilgili raporları ve web siteleri incelenerek veriler elde edilmiştir. Çalışma, 205 şirketin (410 gözlem) verileri ile yürütülmüştür. Çalışmada çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

1- LİTERATÜR ARAŞTIRMASI VE HİPOTEZ GELİŞTİRME

1.1- Denetim Komitesi Üye Sayısı

Arandea (2023) çalışmasında iyi kurumsal yönetim uygulamaları, bağımsız yönetim kurulu üyelerinin oranı, denetim komitesi ve şirket büyüklüğünün vergiden kaçınma üzerindeki etkisini 2017-2019 döneminde Endonezya Menkul Kıymetler Borsası tarım sektöründe işlem gören şirketler üzerinde araştırmıştır. Yapılan analiz sonucunda kısmi mülkiyete sahip kurumlar ile bağımsız yönetim kurulu üyeleri oranının vergiden kaçınma üzerinde etkisi olmadığı, denetim komi-

tesinin vergiden kaçınmadaki etkisinin olumsuz olduğu ve şirket büyüklüğünün ise vergiden kaçınma üzerinde olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgulara göre kurumsal sahiplik, bağımsız yönetim kurulu üyeleri oranı, denetim komitesi ve şirket büyüklüğünün vergi kaçırma üzerinde pozitif anlamlı etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Thoriq ve Rahman (2020) 2014-2017 yılları arasında Endonezya Menkul Kıymetler Borsası, imalat sektöründe işlem gören şirketlerin kurumsal mülkiyet, bağımsız komisyon üyeleri, denetim komiteleri ve denetim kalitesinin vergiden kaçınma üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Çalışmada vergiden kaçınma, nakit olarak ödenen verginin vergi öncesi gelire bölünmesiyle bulunan temsili Nakit Etkin Vergi Oranı kullanılarak ölçülmüştür. Analiz sonucunda kurumsal sahipliğin denetim komitesi ve denetim kalitesinin kurumlar vergisinden kaçınma davranışını etkilediği, bağımsız komisyon üyelerinin ise kurumlar vergisinden kaçınma davranışını etkilemediği tespit edilmiştir.

Warih (2019) çalışmasında firma büyüklüğünün ve denetim komitesinin şirketlerin vergiden kaçınma üzerindeki etkisini tespit etmek için 2015-2016 yılları arasında Endonezya Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören tüm şirketlerin verilerini çoklu doğrusal regresyon kullanarak analiz gerçekleştirmiştir. Test sonucu, firma büyüklüğünün ve denetim komitesinin şirketlerin vergiden kaçınmayı etkilemediğini göstermektedir.

Damayanti ve Susanto (2015) denetim kalitesi, denetim komitesi, kurumsal mülkiyet, kurumsal risk ve varlık getirisinin vergiden kaçınma üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Araştırmanın örneklemini 2010-2013 döneminde Endonezya Menkul Kıymetler Borsası, emlak ve gayrimenkul sektöründe işlem gören şirketler oluşturmaktadır. Hipotezler çoklu regresyon modeliyle test edilmiştir. Analiz sonucunda kurumsal risk ve varlık getirisinin vergiden kaçınmayı etkilediği, diğer yandan denetim kalitesi, denetim komitesi ve kurumsal mülkiyetin vergiden kaçınmayı etkilemediği tespit edilmiştir.

Literatürdeki çalışmalardan yola çıkılarak oluşturulan hipotezler aşağıdaki gibidir:

H1: Denetim komitesi üye sayısı ile vergiden kaçınma arasında anlamlı ilişki vardır.

H2: Denetim komitesi toplantı sayısı ile vergiden kaçınma arasında anlamlı ilişki vardır.

1.2- Finansal ve Mesleki Bilgi

Rizqia ve Lastiati (2021) denetim kalitesinin vergiden kaçınma üzerindeki etkisini incelemeyi amaçladıkları çalışmalarında, bağımsız komisyon üyeleri ve denetim komitesinin uzmanlığı ile vergiden kaçınma arasındaki ilişkinin etkilenip etkilenmediğini de incelemişlerdir. Çalışmanın örneklemini 2018 yılında Endonezya ve Malezya Menkul Kıymetler Borsalarında imalat sektöründe listelenen şirketler oluşturmaktadır. Çalışmada vergiden kaçınma anormal defter-vergi farkıyla ölçülürken, denetim kalitesi denetim şirketinin dört büyüklerden olup olmamasıyla temsil edilmiştir. Analiz sonucunda dört büyük denetim şirketi tarafından yapılan denetimin vergiden kaçınma düzeyini düşürdüğü ancak denetim süresini azaltmadığı tespit edilmiştir. Sonuçlar ayrıca denetim komitesinin finansal uzmanlığının denetim kalitesi ile vergiden kaçınma arasındaki ilişkiyi zayıflattığını ancak bağımsız komisyon üyelerinin bu ilişkiyi zayıflatmadığını göstermektedir. Bu durumun her iki ülke açısından paralel olduğu tespit edilmiştir.

Indayani (2019) denetim komitesi yetkinliği ile denetimin beş büyük denetim firması tarafından yapılıp yapılmadığının vergiden kaçınma üzerindeki etkisini incelemek için 2013-2017 yılları arasında Endonezya Menkul Kıymetler Borsası, imalat sektöründe işlem gören şirketler üzerinde araştırma yapmıştır. Çalışmada çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Analiz sonu-

cunda denetim komitesi yetkinliğinin kurumlar vergisinden kaçınma üzerinde hiçbir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Aynı şekilde denetimin beş büyük denetim firması tarafından yapılıp yapılmadığının da vergiden kaçınma konusunda herhangi bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir.

Literatürdeki çalışmalarda yer alan bu tespitlerden dolayı mesleki bilgiye sahip denetim komitesi üye oranı ile vergiden kaçınma arasında anlamlı ilişki beklendiğinden aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur:

H3: Mesleki bilgiye sahip denetim komitesi üye oranı ile vergiden kaçınma arasında anlamlı ilişki vardır.

1.3- Cinsiyet Çeşitliliği

Budiana ve Kusuma (2022) çalışmalarında bazı Güneydoğu Asya ülkelerinde kurumsal sürdürülebilirliğin aracılık ettiği cinsiyet çeşitliliği ile vergiden kaçınma uygulamaları arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmanın verileri 2015-2021 yılları arasında Endonezya, Singapur, Malezya, Tayland ve Filipinler Menkul Kıymetler Borsasında yıllık finansal rapor yayınlayan şirketlerden alınmış olup, panel regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucu yönetim kurulu üye sayısı çokluğunun vergiden kaçınma uygulamalarını bastırabileceğini göstermektedir. Ayrıca vergiden kaçınma uygulamalarında cinsiyet çeşitliliği ile kurumsal sürdürülebilirlik arasındaki ilişki de ortaya konularak şirkette kadın yöneticilerin varlığının vergiden kaçınmayı en aza indirebileceği ve kurumsal sürdürülebilirliği artırabileceği tespit edilmiştir.

Rahmayanti vd. (2022) Endonezya'daki kadın CEO'ların vergiden kaçınma eğiliminde olup olmadıklarını incelemişlerdir. Örneklem olarak 2016-2020 yılları arasında Endonezya Menkul Kıymetler Borsası, imalat sektöründe işlem gören şirketler seçilmiştir. Çalışmada çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Analiz sonucunda kadın CEO'ların vergiden kaçınmak için mevzuattaki boşluklardan yararlanma olasılıklarının oldukça yüksek olmasından dolayı vergiden kaçınmayı olumlu yönde etkiledikleri tespit edilmiştir. Bu çalışmada ayrıca denetim komitesinin vergiden kaçınma ile önemsiz bir ilişkisinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Riguen vd. (2021) denetim karakteristikleri ile kurumlar vergisinden kaçınma arasındaki ilişkiyi ve yönetim kurulundaki cinsiyet çeşitliliğinin bu ilişkiyi nasıl yönlendirdiğini araştırmışlardır. 2005-2017 döneminde 270 Birleşik Krallık firmasından oluşan bir örneklemi kullanarak, denetim özelliklerinin kurumlar vergisinden kaçınmayı nasıl etkilediğini tespit etmişlerdir. Uzmanlık ve denetim ücretinin vergiden kaçınma üzerinde olumsuz etkisi olduğu, denetçi görüşü ile denetim rotasyonunun ise olumlu etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Analiz sonucu ayrıca yönetim kurulundaki cinsiyet çeşitliliğinin, denetçi görüşü dışında denetim özelliklerinin kurumlar vergisinden kaçınma üzerindeki etkisini yumuşattığını göstermektedir.

Jarbou vd. (2020) çalışmalarında yönetim kurulundaki cinsiyet çeşitliliği ile sürdürülebilirlik performansının vergiden kaçınmayı etkileyip etkilemediğini incelemişlerdir. Araştırma, 2005-2017 döneminde 300 Birleşik Krallık firmasından oluşan bir örneklemi temel almaktadır. Çalışma, yönetim kurulundaki cinsiyet çeşitliliği ile vergiden kaçınma arasındaki hem doğrudan hem de dolaylı ilişkiyi belirten yapısal denklemler ve sistem modelleri ile gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar, yönetim kurulundaki kadın sayısı arttıkça vergiden kaçınma düzeyinin azaldığını göstermektedir. Ayrıca sürdürülebilirlik performansının genel olarak daha fazla vergiden kaçınma ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada yönetim kurulundaki cinsiyet çeşitliliğinin ve sürdürülebilirlik performansının kurumlar vergisinden kaçınmada önemli bir rol oynadığı ortaya konmuştur.

Rhee vd. (2020) bir şirkette kadın çalışanların oranı ne kadar yüksekse, kadınların riskten kaçınma ve muhafazakar özelliklerinin firmanın ka-

rar alma sürecini de o kadar etkileyeceğini, dolayısıyla vergiden kaçınma faaliyetlerini azaltacağını ve kurumsal sürdürülebilirliği geliştireceği varsayımıyla yaptıkları analiz sonucunda kadın çalışan oranının artırılmasının vergiden kaçınma düzeyini azaltabileceğini tespit etmişlerdir. Ayrıca kadın çalışan yüzdesi yüksek olan şirketlerin, kadın çalışan yüzdesi düşük olan şirketlere göre daha az vergiden kaçınma davranışı gösterdiğini de belirlemişlerdir. Bulgular, bir şirketin kadın çalışanların oranını artırarak riskten kaçınan ve muhafazakar bir kurumsal ortam oluşturarak vergiden kaçınma açısından sürdürülebilirliğini artırabileceğini göstermektedir.

Hoseini vd. (2019) çalışmalarında Tahran Menkul Kıymetler Borsasında 2012-2016 yılları arasında işlem gören şirketlerin yönetim kurulu yapılarının demografik özellikleri ile vergi kaçakçılığı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmada panel verilere dayalı çok değişkenli regresyon modeli kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda şirketlerin yönetim kurullarında kadın üye varlığının kurumlar vergisinden kaçınmayı azalttığı tespit edilmiştir. Ayrıca yönetim kurulu üye sayısı çok olan şirketlerin daha fazla vergiden kaçınma ile ilişkilendirildiği belirlenmiştir.

Richardson vd. (2016) Avustralya'da yönetim kurulundaki kadınların kurumlar vergisinden kaçınma üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Yönetim kurulunda kadın yöneticilerin varlığı ile vergi agresifliği arasındaki ilişkiyi test etmek için çok değişkenli regresyon analizini kullanmışlardır. Sonuçlar yönetim kurulunda bir kadın üye bulunmasına kıyasla, yönetim kurulunda yüksek (yani birden fazla üye) kadın varlığının vergi agresifliği olasılığını azalttığını ortaya koymaktadır.

Yukarıda sayılan hususlarla denetim komitesindeki kadın üye oranı ile vergiden kaçınma arasında ilişki beklenmekte olduğundan aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur:

H4: Denetim komitesindeki kadın üye oranı ile vergiden kaçınma arasında anlamlı ilişki vardır.

2- ARAŞTIRMA TASARIMI

2.1- Veri Seti ve Kaynakları

Bu çalışmanın verileri, Borsa İstanbul'da 2021 ve 2020 yıllarında işlem gören şirketlerin finansal tablo bilgileri, kurumsal yönetim ile ilgili raporları ve web sitelerinden yararlanılarak temin edilmiştir. Çalışma, 205 şirket (410 gözlem) verileri ile yürütülmüştür. Çalışmaya dahil edilen şirketlerin tanımlayıcı istatistiksel bilgileri aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 1: Tanımlayıcı İstatistiksel Bilgileri

	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
ETR	-13,98	73,92	,28	3,80
AC	,69	2,00	,72	,13
MEET	1,00	17,00	4,87	1,56
ACE	,00	1,00	,67	,34
ACS	,00	1,00	,17	,26
LEV	,01	1,11	,54	,24
ROA	-,38	,72	,08	,12
SIZE	16,81	27,65	21,12	2,00

ETR: Vergiden kaçınma göstergesi, AC: Denetim komitesi üye sayısı, MEET: Denetim komitesi toplantı sayısı, ACE: Mesleki bilgiye sahip denetim komite üye oranı, ACS: Denetim komitesindeki kadın üye sayısının toplam üye içindeki oranı, LEV: Finansal kaldıraç oranı, ROA: Aktif karlılık oranı, SIZE: Şirket büyüklüğü

2.2- Yöntem ve Değişkenler

Literatürle uyumlu olacak şekilde denetim komitesinin yapısı ve vergiden kaçınma ile ilgili değişkenlere yer verilmiştir. Çalışmada yer alan bağımlı, bağımsız ve kontrol değişkenleri aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 2: Bağımlı, Bağımsız ve Kontrol Değişkenleri

	Simge	Açıklama
Bağımlı değişken		
Vergiden kaçınma	ETR	Cari dönem vergi giderinin vergi öncesi kar/zarara oranı (Warih, 2019; Khan ve Nawaz, 2023; Liu vd. 2021)
Bağımsız değişkenler		
Komite üye sayısı	AC	Komitenin toplam üye sayısı
Komite üyelerinin mesleki eğitimi	ACE	Komitede işletme ve yönetim alanında eğitim görmüş üyelerin toplam üye içindeki oranı
Cinsiyet	ACS	Komitede görev alan kadın üyelerin toplam üye içindeki oranı
Toplantı sayısı	MEET	Yıl içinde yapılan toplantı sayısı
Kontrol değişkenleri		
Finansal kaldıraç oranı	LEV	Toplam borçların toplam varlıklara oranı
Aktif karlılık oranı	ROA	Dönem karının toplam varlıklara oranı
Şirket büyüklüğü	LNTA	Toplam varlıkların doğal logaritması

Çalışmada analize dahil edilen değişkenler arasında çoklu bağlantı sorunu olup olmadığının tespiti amacıyla korelasyon katsayıları (<0,80) ve VIF değerleri (VIF<10) kullanılmıştır. Çoklu bağlantı ile ilgili yapılan analiz sonucunda değişkenler arasında çoklu bağlantı olmadığı tespit edilmiştir. Analiz sonuçları aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 3: Analiz Sonuçları

	VIF	ETR	AC	MEET	ACE	ACS	LEV	ROA	SIZE
AC	1,007	-0,007	1	0,026	-0,027	0,029	0,033	-0,006	0,064
MEET	1,042	-0,024	0,026	1	0,086	,113*	0,021	-0,012	,146**
ACE	1,035	-0,09	-0,027	0,086	1	,121*	0,097	0,005	0,08
ACS	1,048	0,073	0,029	,113*	,121*	1	0,045	0,094	0,008
LEV	1,59	0,012	0,033	0,021	0,097	0,045	1	-,537**	,332**
ROA	1,443	-0,029	-0,006	-0,012	0,005	0,094	-,537**	1	-,135**
SIZE	1,158	0,025	0,064	,146**	0,08	0,008	,332**	-,135**	1

* Korelasyon 0,05 seviyesinde anlamlı (2-tailed).
** Korelasyon 0,01 seviyesinde anlamlı (2-tailed).

Çalışmada denetim komitesinin yapısı ile vergiden kaçınma arasındaki ilişkinin testi için çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Oluşturulan model aşağıda sunulmuştur:

$$ETR = \beta_0 + \beta_1 AC + \beta_2 MEET + \beta_3 ACE + \beta_4 ACS + \beta_5 LEV + \beta_6 ROA + \beta_7 SIZE + \varepsilon$$

3- BULGULAR VE TARTIŞMA

Yapılan korelasyon analizine göre denetim komitesindeki kadın üye sayısı ve şirket büyüklüğü ile denetim komitesi toplantı sayısı arasında anlamlı ve pozitif korelasyon tespit edilmiştir. Bu bulguya göre denetim komitesinde kadın üye bulundurma veya şirket büyüklüğü arttıkça, denetim komitesi toplantı sayısı da artacaktır.

Çalışmanın oluşturulan hipotezlerini test etmek amacıyla yapılan analiz bulguları aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4: Analiz Bulguları

	Beta	t	Sig.
Bağımsız değişkenler			
AC	-,014	-,286	,775
MEET	-,031	-,610	,542
ACE	-,101	-2,000	,046*
ACS	,093	1,838	,067**
Kontrol değişkenleri			
LEV	-,237	-,246	,806
ROA	-1,217	-,693	,489
SIZE	,071	,702	,483
Sabit	0,181	0,081	0,935
R	0,136		
R kare	0,019		
Durbin-Watson	2,035		

* %5 düzeyinde anlamlı
** %10 düzeyinde anlamlı

Regresyon bulgularına göre H3 ve H4 hipotezleri kabul edilirken, diğer hipotezler reddedilmiştir. Regresyon bulgularına göre komitedeki mesleki bilgiye sahip üye sayısının artışı, vergiden kaçınma ile negatif ve anlamlı ilişki içindedir. Buna göre komitedeki eğitimli üye sayısının artışı vergiden kaçınmayı azaltmaktadır. Bu bulgu literatürle uyumludur.

Ayrıca komitedeki kadın üye sayısı ile vergiden kaçınma arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Buna göre komitedeki kadın üye sayının artışı, vergiden kaçınmayı artırmaktadır. Kadın üye sayısı ile vergiden kaçınma arasındaki anlamlı ilişki literatürle uyumlu olup, ilişkinin yönü literatürdeki çalışmalardan farklıdır.

SONUÇ

Bu çalışmaya 2020 ve 2021 yılları arasında Borsa İstanbul'da kesintisiz işlem gören ve bilgilerine ulaşılabilen şirketler dahil edilmiştir. Çalışmanın amacı, vergiden kaçınma ile denetim komitesinin yapısı arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaçla literatürde yer alan çalışmalarda kullanılan değişkenler bu çalışmaya dahil edilmiştir.

Çalışmada, vergiden kaçınma ile denetim komitesinin yapısı arasındaki ilişkinin tespit edilmesinde çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Analiz bulgularına göre denetim komitesindeki kadın üye sayısı ve komite üyelerinin mesleki bilgi düzeyleri ile vergiden kaçınma arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Buna göre denetim komitesi içinde iktisadi ve idari bilimler alanında eğitim görmüş üye sayısı artışının vergiden kaçınmayı azalttığı, buna karşın komitedeki kadın üye oranı artışının vergiden kaçınmayı artırdığı belirlenmiştir. Denetim komitesi üye sayısı ve toplantı sayısı ile vergiden kaçınma arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Bu çalışmanın kısıdı, veri hacminin kısıtlı olmasıdır. Bu nedenle gelecek çalışmalarda uzun dönemli veri setlerinin kullanılmasının sonuçların daha sağlıklı bir şekilde genelleştirilmesine imkan sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- ARANDEA, R. M. (2023). "*The Effect of Good Corporate Governance and Company Size on Tax Avoidance (Empirical Study on Agricultural Sector Companies Listed on the Indonesia Stock Exchange for the Period 2017-2019)*". Journal Syntax Admiration, Sayı 4(7), 833-844. Doi: 10.46799/jsa.v4i8.629
- BUDIANA, E. ve KUSUMA, H. (2022). "*The Relationship Between Gender Diversity and Tax Avoidance Practices*". International Journal of Research in Business and Social Science, Sayı 11(8), 241-250.
- DAMAYANTI, F. ve SUSANTO, T. (2015). "*Pengaruh Komite Audit, Kualitas Audit, Kepemilikan Institusional, Risiko Perusahaan dan Return on Assets Terhadap Tax Avoidance*". Jurnal Bisnis dan Manajemen, Sayı 5(2), 187-206.
- HOSEINI, M., GERAYLI, M. S., VALIYAN, H. (2019). "*Demographic Characteristics of the Board of Directors' Structure and Tax Avoidance Evidence from Tehran Stock Exchange*". International Journal of Social Economics, Sayı 46(2), 199-212. Doi: 10.1108/IJSE-11-2017-0507
- INDAYANI, L. (2019). "*Effect of Competence of the Audit Committee and Auditors of the Big Five Public Accounting Firm on Tax Avoidance*". Russian Journal of Agricultural and Socio-Economic Sciences, Sayı 2(86), 12-17. Doi: 10.18551/rjoas.2019-02.03
- JABOU, A., SAAD, M. K. B., RIGUEN, R. (2020). "*Tax Avoidance: Do Board Gender Diversity and Sustainability Performance Make a Difference?*". Journal of Financial Crime, Sayı 27(4), 1389-1408. Doi: 10.1108/JFC-09-2019-0122
- KHAN, N. ve CHEN, S. (2017). "*Mediating Effects of Audit Quality on the Relationship Between Audit Firm Rotation and Tax Avoidance: Evidence from China*". Journal of Applied Economics and Business Research, Sayı 7(4), 276-297.
- KHAN, M. T. ve NAWAZ, F. (2023). "*Analysis of the Effect of Financial Distress on Tax Avoidance During the COVID-19 Financial Crisis: Evidence from Pakistan*". Review of Applied Management and Social Sciences, Sayı 6(1), 45-62.
- LANIS, R. ve RICHARDSON, G. (2011). "*The Effect of Board of Director Composition on Corporate Tax Aggressiveness*". J. Account Public Policy, Sayı 30, 50-70. Doi: 10.1016/j.jaccpubpol.2010.09.003

- LEE, B. B., DOBIYANSKI, A., MINTON, S. (2015). "*Theories and Empirical Proxies for Corporate Tax Avoidance*". Journal of Applied Business and Economics, Sayı 17(3), 21-34.
- LESTARI, N. ve NEDYA, S. (2019). "*The Effect of Audit Quality on Tax Avoidance*". Advances in Social Science*, Education and Humanities Research,* Sayı 354, 329-333.
- LIU, C., XU, C., WANG X. (2021). "*Mandatory Audit Partner's Rotation and Corporate Tax Avoidance: Early Evidence from Form AP Disclosure*". Journal of Corporate Accounting & Finance*, Sayı 32, 102-113.*
- MOCANU, M., CONSTANTIN, S. B., RAILEANU, V. (2021). "*Determinants of Tax Avoidance – Evidence on Profit Tax-Paying Companies in Romania*". Economic Research, Sayı 34(1), 2013-2033. Doi: 10.1080/1331677X.2020.1860794
- RAHMAWATY, N. ve ASTUTI, C. D. (2023). "*The Effect of CSR, Fixed Asset Intensity, Profitability and Leverage on Tax Avoidance with Institutional Ownership as a Moderating Variable*". Journal of Research and Community Service, Sayı 4(2), 453-470.
- RAHMAYANTI, E., NURAINI, A., MARYASIH, L., ACHYAR, D. H. (2022). "*No Woman, No Tax Avoidance? A Study on CEO Gender in Indonesia*". 2022 International Conference on Sustainable Islamic Business and Finance, 11-12 October 2022. Doi: 10.1109/SIBF56821.2022.9939674
- RHEE, C. S., WOO, S., KIM, D. H. (2020). "*The Effect of Female Employment on Corporate Sustainability in Terms of Tax Avoidance*"*.* Sustainability*, Sayı 12(140), 1-15. Doi: 10.3390/su12010140*
- RICHARDSON, G., TAYLOR, G., LANIS, R. (2016). "*Women on the Board of Directors and Corporate Tax Aggressiveness in Australia an Empirical Analysis*". Accounting Research Journal, Sayı 29(3), 313-331. Doi: 10.1108/ARJ-09-2014-0079
- RIGUEN, R., SALHI, B., JARBOUI, A. (2021). "*The Impact of Audit Characteristics on Corporate Tax Avoidance: The Moderating Role of Gender Diversity*". Scientific Annals of Economics and Business, Sayı 68(1), 97-114. Doi: 10.47743/saeb-2021-0002
- RIZQIA, A. ve LASTIATI, A. (2021). "*Audit Quality And Tax Avoidance: The Rol of Independent Commissioners and Audit Committee's Financial Expertise*". Journal of Accounting Auditing and Business, Sayı 4(1), 14-31. Doi: 10.24198/jaab.v4i1.29642
- THORIQ, S. M. ve RAHMAN, A. F. (2020). "*The Influence of Corporate Governance on Tax Avoidance in Manufacturing Company Listed on the Indonesia Stock Exchange for the Period 2014-2017*". Universitas Brawijaya Journal Ilmiah Mahasiswa FEB, Sayı 8(1), 1-10.
- WARIH, A. A. (2019). "*The Effect of Firm Size and Audit Committee Towards Companies' Tax Avoidance*". Eurasia: Economics & Business, Sayı 7(25), 31-38. Doi: 10.18551/econeurasia.2019-06